

the time of the year that the animals migrate to the spawning pond, the nature of their aquatic environment and the duration of larval life, the behaviour at the time of metamorphosis and on postspawning dispersal.

Adults live in the sanddunes on the right bank of the Meuse in an area which is partly under cultivation and partly not.

Since they border cultivated fields and meadows the spawning ponds are mesotrophic in spite of their location in sands rich in quartz. Larval life lasts about three months, after which, given adequate moisture, metamorphosing animals emerge from the water at night. The lengths of 200 specimens emerging from a small and crowded pond averaged 28,5 mm and varied between 23 and 34 mm. Initially they walk in a straight line away from the water hole and, after reaching loose sands, they dig themselves in. Digging in is accomplished in the same way as for adults, but with the long tail recurved over the head. The final

series of developmental stages occurs in these hiding places after which the young toads spread over a considerable range. In September their length was about 34 mm.

Bibliografie

- Bund, C. F. van de 1964 — De verspreiding van de reptielen en amfibieën in Nederland (4de Herpetogeografische Verslag). Uitg. Lacerta, 1-72; R.I.V.O.N.-mededeling 151.
- Gislén, T. & H. Kauri 1959 — Zoogeography of the Swedish amphibians and reptiles, with notes on their growth and ecology. Acta Vertebratica 1, 1-397.
- Oomen, H. C. J. 1966 — Twee populaties van de knoflookpad *Pelobates fuscus* op de rechter Maasoever in 1965. Natuurhist. Maandblad 55, 21-24.
- Pelt, F. L. & P. J. H. van Bree 1965 — Enkele aantekeningen over de knoflookpad, *Pelobates fuscus* (Laurenti, 1768) in Nederland. R.I.V.O.N.-mededeling No. 206; Natuurhist. Maandblad 54, 59-65.
- Witschi, E. 1956 — Development of Vertebrates. W. B. Saunders Company, Philadelphia-London.

HYLASTES ATER PAYK. EN H. BRUNNEUS ER. (Col., Scolytidae) in Nederland

door
P. J. BRAKMAN
(Natuurhistorisch Museum, Maastricht)

Tot voor kort werden de schorskevers *Hylastes ater* en *brunneus* niet als afzonderlijke soorten opgevat. Everts (1903) geeft een beschrijving van de var. *brunneus* van *ater*, die echter niet voldoende is om deze twee vormen uit elkaar te kunnen houden. Zoals ook andere auteurs reeds hadden gedaan, legde hij teveel de nadruk op de vorm van het halsschild. Het halsschild vertoont echter sexueel dimorfisme, zodat het niet mogelijk is aan de vorm daarvan *ater* en *brunneus* te scheiden, als men niet op de hoogte is van de sexe. Ook de lengte der dekschilden geeft geen houvast, terwijl de door Everts en Reitter (1916) vermelde sculptuurverschillen niet duidelijk zijn.

De kwestie werd voor het eerst grondig onderzocht door Hansen (1955), die aan de hand van verschillen in het ♂ genitaalapparaat

kon bewijzen dat *ater* en *brunneus* twee goede soorten zijn, die overigens ook aan sculptuurverschillen goed te onderscheiden zijn.

Het blijkt nu dat in Scandinavië vooral *H. brunneus* de algemene soort is, *ater* komt daar slechts zeer sporadisch voor in het zuiden van Zweden en in Denemarken. In Engeland komt *brunneus* in het gehele land voor, *ater* alleen in het zuiden (Blair, 1949). Voor Frankrijk vermeldt Balachowsky (1949) *ater* als algemeen in het gehele land, doch hij noemt *brunneus* in het geheel niet. Toch is het niet aan te nemen dat de laatste daar zou ontbreken. Uit Duitsland wordt *brunneus* vermeld door Horion (1951) van Silezië, Brandenburg, Sachsen, Thüringen en de Harz, *ater* als algemeen voorkomend in het gehele land.

Om de verspreiding van beide soorten in ons land te leren kennen werd door mij het materiaal van de volgende collecties onderzocht: Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden, Zoölogisch Museum te Amsterdam, Natuurhistorisch Museum te Maastricht en de collectie van het I.T.B.O.N. te Arnhem. Voorts de particuliere collecties van Chr. J. M. Berger, P. Poot en van mijzelf.

De beide soorten kunnen, naar de publicaties

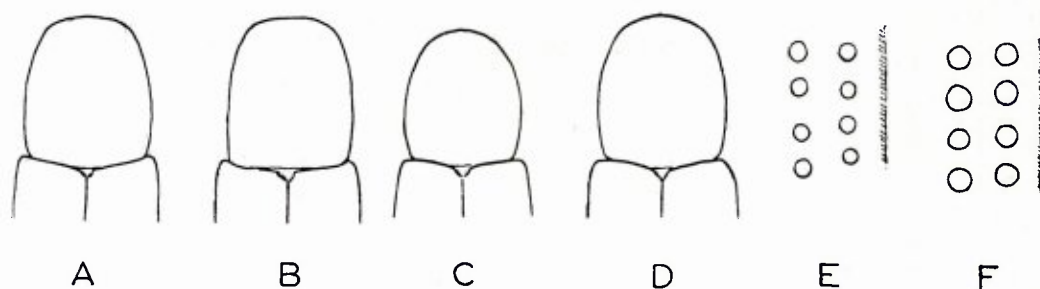

Fig. 1. Halsschild van *Hylastes ater* Payk. (A ♂, B ♀) en van *Hylastes brunneus* Er. (C ♂, D ♀). Eerste twee stippelrijen langs de naad, van *H. ater* (E) en van *H. brunneus* (F). (Naar Lekander).

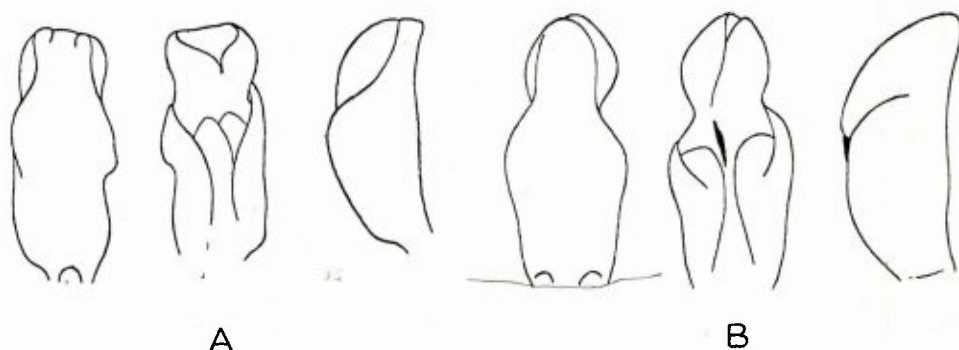

Fig. 2. Aedeagus (onderzijde, bovenzijde en profiel) van *Hylastes ater* Payk. (A) en van *H. brunneus* Er. (B). (Naar Hansen).

van Hansen en Lekander (1965), als volgt uit elkaar gehouden worden:

ater: Tussenruimten der stippelrijen op de dekschilden met een fijne netvormige microsculptuur (bij 40x vergroting reeds zeer goed te zien) en daardoor matglanzig. Halsschild langer dan breed, vooral bij het ♀, met weinig gebogen zijranden (fig. 1 A en B). Stippelrijen langs de naad fijner en wijder uiteen geplaatst dan bij de volgende soort, (fig. 1 E). Kleur van het lichaam variërend van zwart tot bruin. Aedeagus fig. 2 A.

brunneus: Tussenruimten op de dekschilden zonder of zogoed als zonder microsculptuur, sterk glanzig. Halsschild weinig of niet langer dan breed, met duidelijker gebogen zijranden (fig. 1 C en D). Stippelrijen langs de naad grover en dichter bij

een geplaatst (fig. 1 F). Kleur als bij de vorige soort. Aedeagus fig. 2 B.

De biologie vertoont voor zover thans bekend geen verschillen, beide soorten broeden in de wortels en het onderste stamgedeelte van *Pinus*. In ons land werden *ater* en *brunneus* enkele malen tezamen op dezelfde vindplaats aangetroffen.

Verspreiding in Nederland: *H. ater* is uit alle provincies bekend, behalve uit Groningen. Op de vindplaatsen overal algemeen. Onderzocht materiaal: 445 exemplaren. *H. brunneus* werd in de volgende provincies gevonden: Friesland: Beetsterzwaag, Duurswoude; Drenthe: Paterswolde, Roden, Spier, Assen, Dwingelo; Overijssel: Enschede; Gelderland: Arnhem, Hoge Veluwe, Leuvenum, Apeldoorn, Winterswijk; Utrecht: Baarn; N. Holland: Hilversum; Z. Holland: 's-Gravenhage, Loos-

duinen; Limburg: Valkenburg, Schinveld. Onderzocht materiaal: 51 exemplaren waarvan alleen al 23 exx. uit Duurswoude.

De eindconclusie moet zijn dat in ons land, in tegenstelling tot Engeland en Scandinavië, *Hylastes ater* de meest algemene soort is. *H. brunneus* is veel zeldzamer en komt vooral in het oosten van ons land voor.

Zusammenfassung

Aus den grösseren holländischen Sammlungen wurde das Material von *Hylastes ater* Payk. und *H. brunneus* Er. revidiert. Dabei ergab sich dass in den Niederlanden *H. ater* die häufigste Art ist, aus allen Provinzen ausserhalb Groningen zahlreich gemeldet. *H. brunneus* dagegen ist viel seltener, es wurden insgesamt 51 Exemplare gesehen, meistens aus den östlichen Provinzen.

Literatuur

- Balachowsky, A., 1949, Coléoptères Scolytides, Faune de France 50 - Paris.
 Blair, K. G., 1949, *Hylastes brunneus* Er. (Col., Scolytidae) in Britain - Ent. mon. Mag. 85: 89.
 Everts, Ed., 1903, Coleoptera Neerlandica 2 - 's-Gravenhage.
 Hansen, Victor, 1955, Notes on some species of *Hylastes* Er. and *Trypophloeus* Fairm. (Coleopt. Scolytidae) - Ent. Meddelelser 27: 169-185.
 Horion, Ad., 1951, Verzeichnis der Käfer Mitteleuropas 2 - Stuttgart.
 Lekander, Bertil, 1965, On *Hylastes ater* Payk. and *Hylastes brunneus* Er. (Col., Scolytidae) - Ent. Tidskrift 86: 184-195.
 Reitter, Edm., 1916, Fauna Germanica, die Käfer des deutschen Reiches 5 - Stuttgart.

BOEKBESPREKING

Dwergpapegaaien en Lori's door R. R. P. van der Mark. 111 bladz. met vele foto's waaronder verschillende gekleurde. Uitg. Thieme & Cie, Zutphen, 1966. Geb. f 7,90.

De schrijver heeft al heel wat vogelboeken op zijn naam staan en is geen onbekende voor de lezers van dit tijdschrift. Hij is een man van rijke ervaring en daarom vinden wij in zijn boeken naast het beschrijvend gedeelte ook veel nuttige wenken voor verzorging en kweek.

Dit is een geheel nieuw boek. Onder de dwergpapegaaien nemen de diverse „Agapornis“-soorten een zeer grote plaats in, zodat in dit deel van Thieme's

volière-bibliotheek bijzondere aandacht is besteed aan het houden, verzorgen en fokken van deze buitengewoon kwieke, kleurrijke en interessante papegaaiachtigen, waarvan enkele soorten hun nestmateriaal niet met behulp van de snavel, maar tussen hun gevederte gestoken, naar het nest vervoeren, een vrijwel uniek verschijnsel in de vogelwereld, dat iedere vogelliefhebber van nabij thuis in zijn volière of vitrine kan observeren.

De Lori's, bekend om hun vederpracht, stellen heel bijzondere eisen aan de voeding. In tegenstelling tot de andere papegaaiachtigen eten Lori's in de natuur hoofdzakelijk nectar, bloesems, vruchten en stuifmeel. Dit voedsel eisen ze ook in de volière. Bijenhoning is voortreffelijk. Al eten sommige Lori's ook zaden, maar met zaden alleen komen de vogels nooit in topconditie.

Door deze uit dit boek gehaalde wenken zal de lezer er wel van overtuigd zijn, dat hij het zonder dit boek niet zal halen, wanneer hij de hier beschreven vogels in zijn volière gaat houden.

K.

Handleiding voor de grasparkietkweker door W. Beckmann. 264 bladz., 64 fig. en een aantal foto's. Uitg. Thieme & Cie, Zutphen, 1966. Geb. f. 16,50.

Het kan natuurlijk niet de bedoeling van de uitgever zijn, dat dit standaardwerk in ons tijdschrift uitvoerig wordt besproken. Dit moet in een vaktijdschrift gebeuren en dan door een deskundige. Dat ontslaat de recensent in dit tijdschrift van veel werk en studie. Toch heb ik er meer van gelezen dan ik oorspronkelijk van plan was, want ik vond het toch wel interessant te vernemen, wat een goede kweker allemaal moet weten — vooral op het gebied van de vererving — om tot goede resultaten te komen, zeker, wanneer hij er naar streeft tot topprestaties te komen.

Dat de schrijver uiterst deskundig is, proeft men haast op elke bladzijde. Lette men vroeger bijna uitsluitend op de vererving van kleuren, de auteur heeft als eerste de vererving van de bouw van de parkiet zeer uitvoerig behandeld. De bouw van de parkiet is tegenwoordig een heel belangrijke factor op tentoonstellingen. De tentoonstellingen liggen in het internationale vlak en daarom was het ook noodzakelijk voor de erfelijke formules een nomenclatuur te hanteren, die internationaal gebruikelijk is. Uitgangspunt hiervoor is „The report of the International Committee on Genetical Symbols and Nomenclature, 1957“. Dit rapport is door beroepsgenetici uitgewerkt voor de grasparkieten.

De inhoud van dit boek wordt aangegeven door de ondertitel: Geschiedenis — Praktische kweek — Voedingsleer — Vederstructuur — Erfelijkheid van kleuren en fysieke eigenschappen — Schematisch uitgewerkte voorstellingen van de gameetvorming.

Het vaderland van de grasparkieten is Australië. Die lichtgroene parkieten, eigenlijk maar doodgewone vogels, behoren thans tot de meest populaire tentoonstellingsvogels. „De triomftocht van de grasparkiet“, het eerste hoofdstuk, kan concurreren met de beste romans.

K.